

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

Історичні студії та дослідницькі дихотомії

Ступінь вищої освіти PhD доктор філософії
Спеціальність 032 «Історія та археологія»
Освітня програма «Історія України»
Рік навчання 2, семестр 3
Форма навчання денна/заочна
Кількість кредитів ЄКТС 5
Мова викладання українська

Лектор курсу
Контактна інформація
лектора (e-mail)
Сторінка курсу в eLearn

Кравченко Наталія Борисівна

---

nataly_kyiv@nubip.edu.ua
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4952>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Вибіркова дисципліна «Історичні студії та дослідницькі дихотомії» є професійно-орієнтованою дисципліною освітньої програми підготовки фахівців за третім (освітньо-науковим) рівнем і має за мету здобуття аспірантами теоретичних і практичних знань та навичок з основних напрямів історичних студій та основних дослідницьких дихотомій для забезпечення їхньої професійної підготовки у якості науковців. Історичні студії грають важливу роль у сприянні глибокому розумінню історичного та дослідницького минулого та через його актуалізацію – розв’язанні сучасних проблем в науці та суспільстві. Дослідницькі дихотомії вказують на пари протилежних або контрастних концепцій та підходів, що використовуються в науковому дослідженні. Ці дихотомії допомагають виокремити та зрозуміти основні принципові розділи в методології, підходах або теоріях. Дихотомії не є взаємовиключними, і дослідники часто використовують комбінації цих підходів для отримання більш повного розуміння обраної теми чи проблеми. Дихотомія в історичному контексті відображає різні шляхи розвитку частин світу, протистояння чи контрасти між регіонами, розуміння яких є ключ до попередження та вирішення протиріч, конфліктів, дипломатичної взаємодії, сприяння стабілізації міжнародних відносин. Серед завдань курсу: розширення уявлення про історію та історичні дослідження в різні історичні епохи та актуалізація їх для сьогодення; розкриття особливостей наукових досліджень за напрямками; ознайомлення з основними актуальними проблемами вітчизняного та зарубіжного історичного дослідження; дослідження концепту дихотомії в історичному процесі та науковій думці. Навчальний курс містить 150 годин (5 кредитів). Дисципліна поділена на два модулі. Перший модуль – Головні напрями історичних студій. Другий модуль – Основні дослідницькі дихотомії. Ефективному вивченню навчального курсу сприяють не лише аудиторні заняття, а й значною мірою самостійна робота дослідників. Необхідна постійна систематична робота з різноманітними джерелами інформації як вітчизняними, так і зарубіжними: першоджерелами,

енциклопедіями, довідниками, статистичними довідниками, науковими монографіями та статтями, науково-популярною літературою тощо.

Компетентності ОП:

- *інтегральна компетентність (ІК)*: Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері історії та археології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

- *загальні компетентності (ЗК)*:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Комплексність та системний підхід до проведення наукових досліджень на рівні доктора філософії.

ЗК 6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 12. Комплексність у прийнятті обґрунтованих рішень.

- *спеціальні (фахові) компетентності (СК)*:

СК 1. Комплексність у проведенні досліджень у галузі історія.

СК 4. Комплексність у проведенні критичного аналізу різних інформаційних джерел, авторських методик, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів історичній галузі.

СК 7. Здатність створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях.

СК 9. Здатність брати участь у критичному діалозі. Здатність брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію.

СК 10. Здатність до прояву ініціативи щодо практичного впровадження результатів дисертаційного дослідження.

СК 11. Комплексність у набутті та розумінні значного обсягу сучасних науково-теоретичних знань в історичній галузі та суміжних з ним сферах гуманітарних наук.

СК 12. Здатність сприймати і досліджувати історію України в контексті світового історичного процесу.

СК 15. Здатність до професійного розвитку та самоорганізації, проектування власної кар'єри та готовності до постійного підвищення професійної кваліфікації.

Програмні результати навчання:

РН 01. Використовувати сучасні теоретичні та методологічні досягнення історичної науки.

РН 02. Виділяти невирішені проблеми та прогалини в історіографічному масиві.

РН 03. Класифікувати різновидові історичні джерела.

РН 04. Демонструвати результати власних наукових досліджень з історії та/або археології академічній спільноті.

РН 05. Застосовувати іноземну мову як для роботи із іншомовними джерелами і літературою, так і для презентації результатів власних досліджень міжнародній спільноті.

PH 06. Застосовувати сучасні методології, методи та інструменти педагогічної та наукової діяльності за фахом.

PH 07. Продувати нові ідеї і розв'язувати комплексні проблеми у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

PH 12. Формулювати та перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні наукові аргументи і докази, підтвержені історичними джерелами.

PH 13. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити сформоване та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми історичної науки з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, культурних, етнічних та правових аспектів.

PH 14. Сприймати, досліджувати та викладати історію України, зокрема, її аграрну історію, в широкому контексті світового історичного процесу.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Модуль 1. Головні напрями історичних студій				
Тема 1 Антикознавство	1/2	Знати сутність поняття «антикознавство»; Бути обізнаним в історичних студіях давньогрецьких і давньоримських істориків і філософів; Аналізувати вітчизняні та зарубіжні школи та напрями академічних досліджень в антикознавстві. Вміти застосовувати знання при обговореннях, присвячених класичним студіям.	Реферативне повідомлення; опрацювання наукової статті; робота з першоджерелом; поточна інформація про новинки в антикознавстві	20
Тема 2 Медієвістика	1/2	Знати сутність поняття «медієзнавство». Вміти розрізняти вітчизняні та зарубіжні історичні школи в медієвістиці. Аналізувати академічні дослідження, робити	Реферативне повідомлення; опрацювання наукової статті; робота з першоджерелом; поточна інформація	20

		порівняльну характеристику поглядів, висловлювати власні судження.	про новинки в медієвістиці	
Тема 3 Новістика	2/4	Знати сутність поняття «новістика», а також нові історіографічні напрями наукових пошуків – позитивізм, інтелектуальна історія, модернізм, постмодернізм тощо; Вміти розрізняти вітчизняні та зарубіжні історичні школи та напрямки в новістиці. Аналізувати академічні дослідження, робити порівняльну характеристику поглядів, висловлювати власні судження. Розуміти реформаційні зміни в історичній науці, умови та зміст творення нових історичних концептів в Україні, формування сучасних методологічних підстав в історичних дослідженнях.	Реферативне повідомлення; опрацювання наукової статті; робота з першоджерелом; поточна інформація про новинки в новістиці	20
Тема 4 Сходознавство	1/4	Знати сутність поняття «сходознавство» основні осередки досліджень в Україні та світі, регіональні науки та регіональні галузі; Вміти розрізняти вітчизняні та зарубіжні історичні школи та напрямки в сходознавстві; Аналізувати академічні дослідження, робити порівняльну характеристику поглядів, висловлювати власні судження.	Реферативне повідомлення; опрацювання наукової статті; робота з першоджерелом; поточна інформація про новинки сходознавства	20

<p>Тема 5 Слов'язнознавство</p>	<p>2/4</p>	<p>Знати сутність поняття «слов'язнознавство»;</p> <p>Вміти розрізняти вітчизняні та зарубіжні історичні школи та напрямки в слов'язнознавстві.</p> <p>Аналізувати академічні дослідження, робити порівняльну характеристику поглядів, висловлювати власні судження.</p>	<p>Реферативне повідомлення; опрацювання наукової статті; робота з першоджерелом; поточна інформація про новинки слов'язнознавства</p>	<p>20</p>
<p>Модуль 2. Основні дослідницькі дихотомії</p>				
<p>Тема 6 Схід і Захід в історичному процесі: минуле і сучасність</p>	<p>2/4</p>	<p>Знати основні структурні відмінності, що визначали шляхи еволюції Заходу і Сходу.</p> <p>Вміти пояснити взаємодію та протидію між Сходом і Заходом.</p> <p>Аналізувати дихотомію східного та західного шляхів розвитку в просторово-часовому вимірі, її основні мегатренди (маятник, реорієнталізація світу).</p>	<p>Реферативне повідомлення; опрацювання наукової статті; робота з першоджерелом</p>	<p>20</p>
<p>Тема 7 Феномен орієнталізму в історичній науці.</p>	<p>1/2</p>	<p>Знати сутність поняття «орієнталізм».</p> <p>Вміти давати загальну характеристику орієнталізму, його феномену.</p> <p>Робити аналіз орієнталізму в конкретно-історичному ракурсі так і в сенсі наукового вивчення країн Сходу.</p>	<p>Реферативне повідомлення; опрацювання наукової статті; робота з першоджерелом</p>	<p>20</p>

<p>Тема 8 Історія країн Європи та Америки й Азії та Африки як двох історичних полюсів розвитку людства.</p>	2/2	<p>Знати сутність та причини розгляду історії країн Європи й Америки та Азії й Африки як двох полюсів розвитку людства.</p> <p>Розуміти роль і місце двох полюсів розвитку людства в історичному поступі.</p> <p>Аналізувати основні історичні дослідження в розрізі двох полюсів розвитку людства.</p>	<p>Реферативне повідомлення; опрацювання наукової статті; робота з першоджерелом</p>	20
<p>Тема 9 Виникнення і взаємовплив східних і західних цивілізацій.</p>	1/2	<p>Знати сутність понять «цивілізація», «східна цивілізація», «західна цивілізація».</p> <p>Вміти давати роз'яснення щодо кроскультурності та міжцивілізаційності у дихотомії «Захід - Схід».</p> <p>Аналізувати проблему «європейський» Схід і «азійський» Захід, місце України у цивілізаційному діалозі Схід-Захід.</p>	<p>Реферативне повідомлення; опрацювання наукової статті; робота з першоджерелом</p>	20
<p>Тема 10 Модерна історія Заходу і Сходу.</p>	2/4	<p>Знати основні мега тренди, що мають вирішальний вплив на модерну історію Заходу і Сходу.</p> <p>Аналізувати вітчизняні та зарубіжні школи, напрями академічних досліджень в модерній історії Заходу і Сходу.</p> <p>Приймати участь в історичних дискурсах, наводити власну аргументацію при розгляді проблеми «Україна це Схід чи Захід?»</p>	<p>Реферативне повідомлення; опрацювання наукової статті; робота з першоджерелом</p>	20
<p>Всього за семестр</p>	15/30			70
<p>Залік</p>				30

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Виконані індивідуальні творчі завдання повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу та джерела.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- Віднянський С.В. Проблеми всесвітньої історії в українській історіографії: стан та перспективи досліджень [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ues/2010_5_1/Articles/7_Vidnyansky.pdf
- Горелов М.Є. Цивілізаційна історія України / М.Є. Горелов, О.П. Моця, О.О. Рафальський. - К.: ТОВ УВПК «ЕксОб», 2005. - 632 с.
- Колесников О. В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. / О. В. Колесников. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 144 с.
- Країнознавство: країни СНД, Європи і Північної Америки : навч. посіб. / М.С. Дорошко, Р.А. Кривонос. В.П. Крижанівський, Н.Ф. Сербіна. - К. : Ніка-Центр, 2009. - 312 с.
- Леві Дж. Про мікроісторію / Джованні Леві // Нові перспективи історіописання / за ред. Пітера Берка [пер. з англ. Т. та А. Портнових ; наук. ред. Ю. Павленко]. - К.: Ніка-Центр, 2004. - С.122-148.
- Міжнародні системи і глобальний розвиток: підручник / Кер. авт. колективу О.А. Коппель; за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжолі. - Київ: Вид.-поліграф. Центр «Київський університет», 2008. - 606 с.
- Нові перспективи історіописання / за ред. Пітера Берка; [пер. з англ. Т. та А. Портнових; наук. ред. Ю. Павленко]. - К. : Ніка-Центр, 2004. - 392 с. - (Зміна парадигми : вип. 5).
- Павленко Ю. В. Історія світової цивілізації: соціокультурний розвиток людства / Павленко Ю. В. - К.: Либідь, 1996. - 358 с.
- Підгаєцький В.В. Основи теорії та методології

джерелознавства з історії України ХХ століття: навч. посібник / Д. : Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2001. - 392 с.

10. Реєнт О.П. Деякі проблеми історії України ХІХ-ХХ ст.: стан і перспективи наукової розробки / О.П. Реєнт // Український історичний журнал. - 2000. - № 2. - С. 3-26.

11. С'тавнюк В.В. Становлення та еволюція афінського поліса: від занепаду ахейської цивілізації до реформ Ефіальта і Перікла: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня д-ра іст. наук: спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / В.В. Ставнюк; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. - К., 2006. - 32 с.

12. Швець В. Г. Методологія наукових досліджень / В. Г. Швець [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://www.twirpx.com/file/84433/>

13. Ясь Олексій. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ — 80-ті роки ХХ ст.): Монографія: У 2 ч. / за ред. В. А. Смолія. — К.: НАН України. Ін-т історії України, 2014. — Ч. 1. — 587 с.

14. Ясь Олексій. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ — 80-ті роки ХХ ст.): Монографія: У 2 ч. / за ред. В. А. Смолія. — К.: НАН України. Ін-т історії України, 2014. — Ч. 2. — 650 с.

15. Bull M. Thinking Medieval: An Introduction to the Study of the Middle Ages [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.history.ac.uk/feviews/feview/581>

16. History of Latin American Civilization: Sources and Interpretations [ed. by Lewis Ханке]. - Boston: Little, Brown. 1967. - Vol.2 : The modern age. - 1969. - xvii, 548 p.

17. McNeill W. The Rise of the West: A History of the Human Community: with a Retrospective Essay / McNeill W. - Chicago: University Of Chicago Press, 1992. - 860 p.

18. Michael Salewski. Methodical Problems of Historical Science [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.pdcnet.org/collection/show?id=philhist_1976_9_2_0240_0240&file_type=pdf

19. Modern World History [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.johndclare.net>

20. The Center for Theoretical Problems in the Historical Sciences [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://wvww.hist.msu.pl/English/Labs/centheo.htm>

21. Zelikow Ph. The Modern World: Global History since 1760 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.coursera.org/#course/modernworld>